

КАРОЛІН
ЛАМАРШ
*Талявина
край
лісу*

Переклад Івана Рябчія

За підтримки Федерації Валлонія-Брюссель

Avec le soutien du Collège des traducteurs de Seneffe | Passa Porta
За підтримки Колегіуму перекладачів у Сенеффі | Passa Porta

CAROLINE
LAMARCHE

***Nous
sommes
à la lisière***

Nouvelles

nrf
GALLIMARD

КАРОЛІН
ЛАМАРШ

*Талявіна
край
лісу*

Новели

З французької переклав

Іван Рябчій

ЛЬВІВ

УДК 821.133.1

Л-21

Каролін Ламарш
ГАЛЯВИНА КРАЙ ЛІСУ

Новели

З французької переклав Іван Рябчій

Перекладено за виданням:

CAROLINE LAMARCHE

NOUS SOMMES À LA LISIÈRE

nouvelles

ISBN 978-2-07-281929-2

© Éditions Gallimard, 2019

Чи варто виходити за межі буденності? Можливо, ліпше до скону залишатися на своєму затишному острівці — і не пускатися до авантур? Над цими питаннями замислюється бельгійська письменниця Каролін Ламарш у новій збірці новел «Галявина край лісу», яка 2019 року виборола престижну Гонкурівську премію для новел.

Головний герой кожної новели стикається з тим, що виходить за межі звичного людського життя. І підштовхує до цього головно природа — ліс, галявина, тваринка, пташка, комашка тощо. Як і у першій збірці новел «День пса», Каролін Ламарш спонукає героїв замислитися над головним: як жити далі? Як зважитися на непростий крок? Захоплива глибока проза, у якій відчутно аромат лісової гущавини і лунає спів птахів.

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко».

© Editions Gallimard, Paris, 2019

© Іван Рябчій, український переклад, 2020

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2020

ISBN 978-617-7654-27-7

*Щомиті звір може змінити думку —
галявина і ми завжди край лісу.*

П'єр Гаскар «Тварини»

Шам-шам

Минуло не так багато — менше півроку — з часу нашого знайомства, а ця пригода вже стала моєю улюбленою. Часом я думаю, що вона померла, та це аж ніяк не збігається з її норовом. Тож я уявляю її вільною, навіть якщо вона почасти зникла. Принаймні вже не майорить перед моїми очима цілими днями — там, серед інших, на хвилях на озері, під поривами вітру, що дужчає, а листя падає і лягає густою габою. Не знаю...

Я кликав її Шам-Шам. Адже вона відзначалася грацією, за день чепурилася безліч разів, затято й уперто, дещо незграбно хиллячись на лівий бік, де мала рану. Я кликав її Шам-Шам через прегарні очі, які дивилися дещо скося, уважно і боязливо. А ще через шию, подібну до стебла квітки. Я кликав її Шам-Шам, бо вона була надто нервова, це помічали всі, навіть директор притулку П'єр і Маріон, яка очолювала волонтерів. Я ж про себе казав: вона просто непередбачувана. Іноді норовиста, вдає, ніби не знає мене. Час від часу вона гасала за мною з дивовижною швидкістю — я буквально притягував її, мовби магніт. Авжеж, її бажання було цілком егоїстичне, їй страшенно подобався мій голос, хвилі, які виходили з мене. Я ж бо людина спокійна, схильна до вижидання. Є люди, яким це подобається — аби їх чекали там, куди вони вирішили (або ж іще ні) прийти. Оскільки ж я справді довго чекаю, то відколи я з нею знайомий, зрештою, тільки те й роблю, що чекаю, а тепер, після її зникнення, залишається тільки визирати її назад.

Що ж, повернімося до днів, які провели разом, — я хочу зазначити, що, коли вона не була зайнята своїми дрібними справами, то відпочивала у щораз іншому закутку двору. Вона могла заплющити очі будь-де, і її довірливість разюче контрастувала з недавньою непосидючістю. Лягав я тільки з нею. На що це скидалося? Дуже просто: я припадав на килим чи на траву вдень, авжеж, наказував собі: не робити нічого, завмерти, чекати! Буцім сієста. Однак сієста уважна, сієста нашорошена, сієста з удаваною невинною міною. І тоді вона дрібненькими обережними кроками підходила, раптом казилася, кидалася на моє волосся, торкалася моїх вух, моїх очей, які я мусив міцно заплющити — на мене сипався град ударів; або вона так виявляла свою безмежну любов, або я нічого в цьому не тямлю. Часом це скидалося на покарання — але покарання, від якого кортіло сміятись і плакати водночас; досі ніхто не вкривав мене так поцілунками — хай навіть такими своєрідними поцілунками. Вона ніби хотіла тим самим сказати парадоксальне: «Хочу піти від тебе, але не можу». О, вона була дуже непроста! Часом у неї виникали досить дивні думки — ідеї, притаманні юній дикунці, яка шукає власний шлях поміж своїм і нашим світами. А це значна праця — праця пізнання. Вона сама день за днем мала все вирішувати. А щодо нас, то ми охоче дозволяли їй гратися з нашим волоссям, кісточками та ямками під колінами.

Коли я кажу «ми», то здебільшого маю на оці себе. Мешкаю я один, але вживаю займенник «ми». Особливо ж відколи вона зникла. У моєму житті є потреба у цьому «ми». Чи залишились іще «ми» в наших життях?

І є ще дещо. Шам-Шам — ніби дзеркало, яке відсвічує мої думки. Зворушливе відчуття для мене (а може, для неї також), навіть якщо я прагну бути обережним із нею. Варто було б сказати «прагнув». Бути дзеркалом для іншого емоційно виснажує обох, та на відміну від неї я можу про

це сказати; на цілих півроку заради неї я знерухомив своє життя, сподіваючись, що Шам-Шам остаточно одужає. Проте цього сталося не так, принаймні одужала вона не до кінця, постійно щось було не так, відколи вона поранилась у притулку, куди потрапила зовсім маленькою, разом з іншими залишеними, як і вона; спершу їх неможливо було розрізнити, та згодом помітили, що вона була єдиною серед них бунтаркою, яка так прагнула втекти, що не зважала на рани.

Зовні, певно, здавалося, що я дозволив їй не померти чи не втратити розум. А я кажу: просто проходжаючи повз, я збагнув її бажання, можливо, тому, що вона, як і я, жила потаємно. «Проходжачи повз», авжеж, однак це «повз» траплялося нерідко й добровільно. Коли ми з Маріон працюємо разом, то завжди закінчуємо пізніше за інших, бо хочемо, аби всім було комфортно вночі, не залишаємо шансу для випадку. Якщо вже на те пішло, то фінальне прибирання робимо зазвичай нашвидкуруч, часом без води — лет віником, і все. А втім, найважливіше — це їхній затишок уночі, це не забути нікого, не втратити когось наступного дня.

Я помітив її дивну поведінку, й у притулку кров на ній зауважив теж я. Я взяв її на руки і — гоп! — вона відразу тицьнула голову мені за шию і поцілувала мене у вухо. Такого ще не бачив ніхто, усі вирішили, що вона вигадала це саме для мене. Маріон сказала: «Луї, вона сприймає тебе за матусю, тож ліпше візьми її до себе».

Анетта би так не сказала. Анетта — справжня стаханівка, не відступає від правил, на форумі її часто називають «СуперАнеттою», аби ні з ким іншим не сплутати, а ми з Маріон між собою кличемо її «Супернеттою». Супернетта не довірила би мені Шам-Шам: спершу треба спитати дозволу в П'єра, дочекатися, поки він звіриться зі своїм розкладом тощо, а бідолашна пташина тим часом вирішить покинути боротьбу й померти. Хай там як, а Супер-

нетта високо тримає прапор своєї команди — ранкових волонтерів, — вражаючи наповал сліпучим перманентом і блідим мейкапом. На її думку, Маріон надто терпляча. Маріон має неслухняні біляві кучері та червоні щоки. Вона не щодня зважає птахів, щоб дізнатися, втратили вони чи набрали кілька грамів. На думку Маріон, це не має жодного сенсу — достатньо раз на два-три дні, для них це ліпше, бо вони мають перевертатися на спину і лягати на холодний пластик під неоновим світлом. Маріон переконана, що у птахів від цього стрес. Вона каже, що Супернетта точно дотримується вказівок П'єра, а П'єр точно дотримується настанов ветеринара, яка раз на тиждень приходиться присипляти тварину чи лікувати чиесь крило, лапку — а часом і крило, лапку, невідомо як і ким забинтовані; після цього птахи не оговтуються, а закон не дозволяє присипляти таких птахів — достоту як і людей у лікарнях; саме це я називаю жорстокістю. Маріон згодна.

Чого лише не буває. Маленька ластівка випала із гніздечка, і цілих шість місяців пір'ячко не відростало — вона не встигла за своєю зграєю, прогавила мігрування, думала, що вже ніколи не полетить. Супернетта десь чула, що коли висмикати в неї все пір'я, то воно повністю відросте — так вона і заявила, а ветеринар не стала заперечувати, лише сказала, насупившись: «Авжеж, утім пильнуйте...». А Маріон заперечила — мовляв, дайте ластівці спокій, бо все одно, коли їй набридне сидіти у клітці, вона просто помре; птахи — вони такі, коли все осточортіло, складають лапки. Маленький зяблик зі зламаним крильцем уже не злетить ніколи, але щоразу, як до нього підходиш, щебече так весело, ніби хоче погомоніти, і я залюбки забрала б його до себе, посадила б до клітки просторішої, ніж у притулку, поставила б її біля великої вікна на всю стіну й гомоніла б із ним. Двійко горобців не в змозі спинити дрижання після проходження пульверизаторів з гербіцидами в полі:

невиліковне неврологічне ураження, хімікати птахів не обходять боком, на жаль. І все ж це не заважає горобцям харчуватися, потроху дзьобати; звісно, це не життя, тремтіти отак постійно, ніби солдати, що вижили після атаки іпритом чи після хімічного штурму в Сирії. Одного дня горобцям судилося зникнути — можливо, край їхньому нещасному існуванню покладе П'єр, я волію не питати про це в нього, зрештою, польові птахи — це завжди гекатомба, байдуже, що збирає ці сумні жнива: пестициди, удосконалені жатки, які перетворюють гнізда з яйцями на бульйон, нищення кущів, незаконні будівництва просто посеред поля, бетон, яким заливають землю — і це ще не гірші варіанти!

О, забула! Є ще американський боривітер, між собою ми звемо його Нелегалом — уже півтора року чекаємо, поки міністерство випише Нелегалові дозвіл, аби передати його до спеціалізованого притулку, де йому буде вільготніше. Нелегала таємно завезли до нас, він, напевно, утік із клітки чи зі птахівні, сторонні люди привезли його сюди, поліція склала відповідний протокол. Нелегалові ведеться в нас непогано, але випускати його не можна, бо це не тутешній вид, а закон каже, що ширяти на волі такі не мають. Якщо подивитись уважно на картку, що супроводжує кожного птаха, яку причеплено заціпкою до клітки, то часом можна помітити, що вони перебувають тут від трьох до шести місяців; ластівка в нас уже півроку, боривітер — півтора року, звісно, від тривалого сидіння він постійно в кепському гуморі. Ми з Маріон вважаємо, що це надто довго, що ці птахи втратили снагу до життя, та й чому радіти, якщо не можна літати? Вони займають клітки — а новачкам треба місце, та й волонтерів це засмучує; принаймні нам із Маріон (не говоритиму за інших) прикро бачити цих сумних пернатих, у яких із плином часу іде дах. Коли хижі птахи лютіють, то (думаю я) це достоту як люди, що надто довго терплять неприємну ситуацію. Часом старі та хворі

птахи теж лютують — вони мають рацію і водночас помиляються, бо, ясна річ, персонал працює із самовіддачею, але наш час несправедливий до бідолашних птахів, наша доба тримає їх надто довго в неволі. Раніше поранених тварин добивали — і це називали співчуттям. Тепер нікого не можна вбити, навіть скалічену сороку, навіть крука, яке нависніє в неволі, хоча ці птахи шкідливі, бо всім відомо, що сороки і круки живляться яйцями із чужих гнізд і не гребують пташенятами. Щодо голубів, то вони нікому не шкодять, однак часом їх так багато, а разом із ними — хвороб і екскрементів на пам'ятниках, однак закон забороняє випускати їх після одужання, то що ж нам із ними робити?

Якось уранці Супернетта та її команда помітили, що зникли всі голуби — бідолашні смердючі голуби. Прийшов П'єр і пояснив, що мусив це зробити, мусив укоротити їм життя: спалах епідемії орнітозу. Надзвичайно заразна гидота! Навіть для людей. На думку Маріон, П'єру голуби також набридли, вони займали забагато місця у клітках, тож він прийшов уночі після зміни й вирізав усіх. Певно, ветеринара втаємничили у план, ці двоє чудово розуміли одне одного — однолітки, однакові погляди (Маріон, Супернетта і я вже потроху котимося до заходу). Ветеринар коле невиліковних птахів шприцом, а П'єр скручує їм шиї — це економніший і екологічно чистіший спосіб. Я вже просив його навчити мене цьому, але він відмовив: «До чого ми дійдемо, якщо всі волонтери вмітять скручувати шиї птахам?». Його правда; часом, спостерігаючи за технічно обізнаним волонтерами, я задаюся різними питаннями. Добре відомо: погано кінчають саме найзапопадливіші. Зазирніть до газет: найліпші медбрати і медсестри, найталановитіші помічники, які нічого не залишають на волю випадку, улюбленці головного лікаря... аж раптом, одного дня бац! — і «помиляються голкою». Мене аж ніяк не здивувало б, якби подібне сталося з кимось із наших. Скажімо,

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.